

HEZKUNTZA BEREZIA

EDITORIALA

Gizarteratzea: kostu ekonomikoa, kostu soziala

Juan Vicente Ansa, CREENAKo zuzendaria

PERTSONAK

Ikuspuntu pertsonala eskola inklusiboan

Luis Arbea Aranguren, UNED Iruña

Hezkuntza Bereziaren antolamendua Nafarroan

M^o Teresa Toca López de Torre, Hezkuntza Behar Berezien Saileko Zuzendaria, Dibertsitate, Kulturantzitasun eta Inmigratzaileko Arreta Zerbitzua.

Hezkuntza Bereziako adituak

Mikel San Julián Resano, Andrés Muñoz Garde Hezkuntza Bereziako IP

Gurasoen ahotsa

Carmen Gorricho, Adimen ezgaitasuna duen nerabe baten ama

Protagonistak

Idoya Jorajuría Galex, garun paralisia duen Nafarroako Unibertsitate Publikoko ikaslea

FOROA

Arreta goiztiarra: hazten laguntzearen abentura

Pablo Maraví Artieda, Haur Eskolen Koordinatzailea, Hezkuntza Bereziako Baliabide Zentroa, Hezkuntza Saila, eta M^o Pilar Elcarte Elcarte, Arreta Goiztiarraren Programaren Koordinatzailea, Nafarroako Gizarte Ongizateko Institutua.

Haur hezkuntzan eta Lehen hezkuntzan integrazioa

Carmen Paternain Miranda, CREENAKo Psikiko Taldeen Orientatzailea.

Dibertsitatea Bigarren hezkuntzan

Isabel Valdelomar, Iruñako Plaza de la Cruz BHIko Orientatzailea

Garapen Orokorreko Arazoak dituzten ikasleentzako unitate espezifikoak

Rafael Belarra, San Pedro de Mutilva Baja IPko eskola orientatzailea

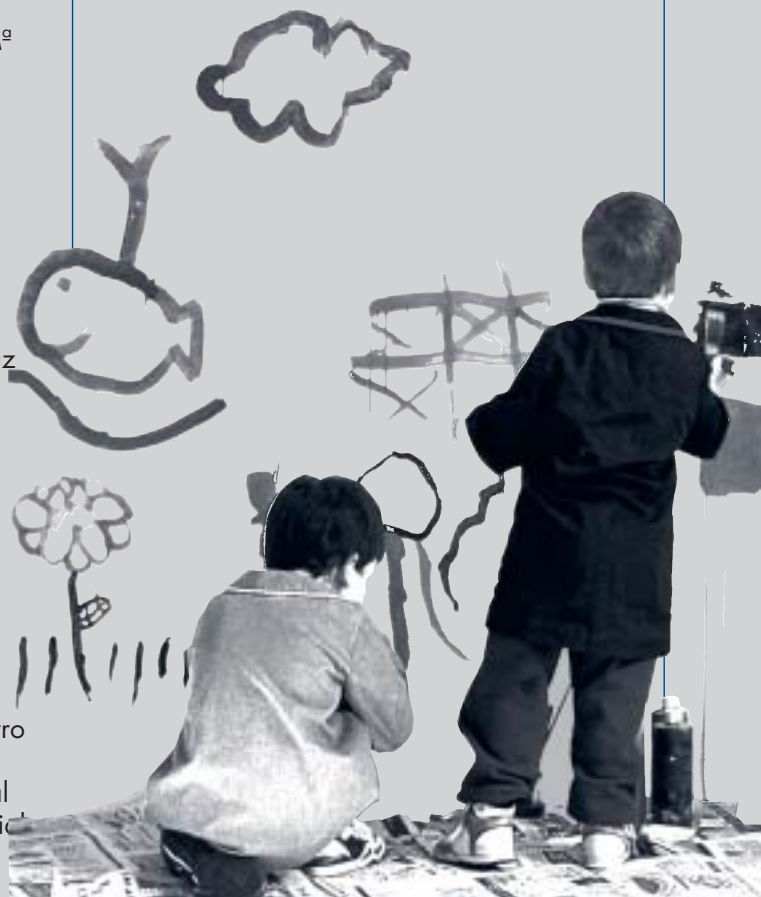
IKASGELA

Hezkuntza Bereziako zentroak

Gemma Botin, Juan Manuel Martín, Socorro Latasa eta Matilde Sola, Isterria, Andrés Muñoz Garde, El Molino eta Torre Monreal Hezkuntza Bereziako Zentroetako Zuzendaria

PRENTSAKO ALBISTEAK
BIBLIOGRAFIA
LEGERIAREN LABURPENA

Soilik Nafarroako Kutxako bezeroek erabakitzen dute ongizatea eraikitzeko modua. Hemen zeuk erabakitzen duzu.

Editoriala

GIZARATERATZEA: KOSTU EKONOMIKOA, KOSTU SOZIALA

Juan Vicente Ansa
CREENAKo zuzendaria

"Inclusion – that is what development is all about – to bring into society people that have never been a part of it"

(Gizarateratzea garapenak hartzen duen dena da: gizarteraren parte izan ez den jendearen gizarateratzea)

James D. Wolfensohn,
Banku Mundialeko lehendakari ohia

Hezkuntza eta Minusbaliotasunak dituzten Pertsonen lehenengo Biltzarretik bi urte pasa ondoren, zeinen leloa "Kontzientzia, konpromisoa eta etengabeko hobekuntza" izan zen, ekonomiaz eta garapenez arituko gara.

Juan Vicente Ansa Erice

Minusbaliotasunak dituzten pertsonak gizarateratzeko hezkuntza ahalegin handiak egin behar dira, bizitza kalitate egokia lortzeko nahitaezkoa den autodeterminazio maila lortzeko beharrezkoak diren tresnak izan ditzaten. Zalantzarik gabe, horrek kostu ekonomikoa sortzen du.

Hurrengo hauek dira ditugun aukerak: pertsona hauen hezkuntzan orain inbertitzea, laguntza instituzioetan arrerago inbertitzea edo mendekotasunak sortzen duen kostu soziala ordaintzea. Eta nonbaiten irakurri dut kostu soziala zenbatzen ez den kostu ekonomikoa dela, kostu mingarria.

Minusbaliotasunak dituzten pertsonak ekoizpen-kontsumoa binomioan sartzeak, ekonomikoki errentagarria izateaz gain, balio gehigarri bat ere badu, inmateriala baina garrantzi handikoa: kontzientzia ekoizten dute, garapena ekoizten dute, gizartea ekoizten dute. Pertsona

menpekoa izateko adinera helduko naizelakoan, horri etekina ateratzea espero dut.

Inork ez du zalantzan jartzen Nike © edo ISSO 2000 © anagramak stand batean edo enpresa bateko sarreran kalitate ezaugarritzat hartzen direla; minusbaliotasunak dituzten pertsonen seriotasunak, irribarreak edo profesionaltasunak, leku horretan bertan, balio ekonomiko eta sozial handiago ekartzen dute.

Gure ikastetxeetan hezkuntza behar bereziak dituzten ikasleen eskolaratzea orokorra da. Ikasle guztiek minusbaliotasunak dituzten ikasleekin bizitzeko aukera dute; solidaritate, errespetu, afektibitate, demokrazia... esperientziekin gozatzeko aukera dute. Balio hauek elkarrekin bizitzeak bakarrik ekartzen ditu.

Dena den, Hezkuntza Bereziaren arloan sartze eta espezializatzeko, integratzeko eta sektorizatzearen arteko borroka dialektikoa dago. Borroka horretan, ezin dugu ukatu, kontu psikopedagogikoak eta ekonomikoak nahastu egiten dira.

Hezkuntza aboratzeko espezializatu eta beharrezko batzuen sektorizatzeak askotan sortzen duen deserrotzeak kostu sozial handia ekartzen du. Zenbait lekutan, hezkuntza behar bereziak behar dituen ikasle baten arretak kostu ekonomiko handia du.

Zenbaitetan, sektorizatzeak baimentzen dituen inguruak ikasle horiek eta horien familiek planteatzen duten bizitza proiektua lortzeko beharrezkoak dira; beste zenbaitetan, helburu bera lortzeko integratzeari eman behar zaio lehenetasuna.

Ikasleen arreta egokia premisatzat hartuta, kostu ekonomikoaren eta sozialaren arteko oreka lortzea zaila izaten da. Premisarako, teknikariei entzutea beharrezkoa izango da. Oreka lortzeko elkarrizketa prozesu konplikatu beharrezkoa da, zeinetan ikasleen eta horien familien bizitza proiektuek pisu handia izan behar duten. Horrez gain, Hezkuntza Komunitatea osatzen duten agente guztiak elkarrizketa horretan sartzen badira, kontzientzia, garapena, gizartea... ekoiztuko da.

Eta nik, aitortzen dut, horri etekina ateratzea espero dut.

Egoistak izan gaitzen, hezkuntzan inberti dezagun.

har bereziak (hbb) dituzten pertsonak testuinguru normalizatuago batean kokatzen saiatu ziren, hau da, pertsona mota honentzako testuinguru zuzenago batean. Benetan aurrepauso handia izan zen. Ilusioz beteriko, konbentzituriko, konprometituriko adituen ahalegin handia izan zen. Baina, hezkuntza behar bereziak dituzten pertsonen eskolaratze naturalagoa eta zuzenagoa lortzeaz gain, sektorean nagusitzen zen ikuspegi mediko-asistentziala gaingitu zen, hezkuntza ikuspegiaren alde.

Pertsonak

IKUSPUNTU PERTSONALA ESKOLA INKLUSIBOAN

Luis Arbea Aranguren
UNED, Iruña

Eskolaratze esperientziak hasi zirenetik 20 urte pasa dira jadanik. 1985. urteko Errege Dekretuak ezartzen zuten normalizatzeko printzipioaren bitartez, hezkuntza be-

Pertsonak

Handik hona gauza asko pasatu dira eta, zalantzarik gabe, hezkuntza erantzunik onena, hau da, erantzunik etikoena, emateko asmoz aurrera egin dugu. Prozesu hau mantentzeko giza eta prestakuntza baliabideetan inbertsio handia egin da. Hala eta guztiz ere, gehiago egitea posiblea dela uste dut; gure eskolek, salbuespenak salbuespen, baliabide berberekin ikasle horiei hezkuntza hobea emateko aukera dutelakoan nago.

Luis Arbea Aranguren

Orain dela hamar urte, zailtasunak dituzten pertsonen hezkuntzaz joratzeko NCOR (National Center Outcome Resources) ikuspegi berri bat iradokitzen hasi zen, hau da, "ikuspegi pertsonala" izenekoa. Ezaugarri etiko sakonak dituen ikuspegi honetatik -ez da moralitateaz hitz egiten, eskubideez baizik- aurreko ikuspegiaren ezaugarri konpentsatzailea (funtzional-pedagogikoa) gainditzen saiatzen dira eta, bestetik, oinarritzko helburu gisa -pertsonaren trebakuntzaz aparte- hain topiko, utopiko eta zentzudun den zerbait gehitzen dute: minusbaliotasunaren maila edozein delarik, pertsona guztien autoerrealizazioa (Maslowen zentzurik zorrotzenez). Eredu honek gaixotasunik larriena duen pertsonaren giza ezaugarria eta eskubide eztabaidaezinak ekartzen dizkigu gogora.

Horrela, ikuspuntu honetatik sintomen gutxitzeaz (ikuspegi medikoa) eta moldatze funtzioen garapen maximoaz aparte (ikuspegi funtzionala), hezkuntza ekintzan lehen tasuna duten edukizatutako ametsak, ilusioak eta bizitza proiektuak hartzen dira. Egia esanda, justizia maximoa duen planteamendua da eta (aurrekoekin batera) hainbestetan aipatzen den sartzeko ESKUBIDEA hoberen ahalbidetzen duena da.

Baina, zer esan nahi dute hitz horiek guztiek? Hitz goxo eta amets onenez gain zer ekartzen digu planteamendu honek? Hezkuntzan zerbait barri sartzan du?

Hasteko, pertsonaren eta honen eskubideen onartzearen bitartez, eskolan programa konpentsatzaileak gainditzan dira eta guztiz hezigarriak diren programa pertsonalak (eta personalizatuak) nagusitzen dira. Programa hauetan ikaslea eskolako atal aktiboa da, eskolako protagonista da eta autodeterminazio mailarik maximoa lortzen du eta honen guztiaren ondorioz, ikaste prozesuan kalitate mailarik handiena lortzen du. Azken finean, hezkuntza proiektua konpartitzean oinarritzen den lan praktika da, hau da, "nik ikaslearekin eta ikaslearengandik egin ahal dudana" da oinarria, ez berriz "eskolak ikasleentzat egiten du lan" (ikuspegi konpentsatzailearen oinarritzko printzipioa).

Bestetik eta aurreko hausnarketarekin lotuta, ikuspegi pertsonalak ikasle mota horiekin hain arruntak diren laguntza harremanak, jarrera autoritarioak edota paternalistak alde batera uzteko eskatzen digu. Horren ordean errespetu estila, humanista, pertsonarengan (eta ez honen gabeziaren) oinarritutakoa nagusitzen da, hau da, estila honetan pertsonak hezkuntza prozesuaren protagonistak dira. Laguntza harremana ez da errukitasunean oinarritzen, erabiltzailearen eskubideetan eta administrazioen eta hezitzaileen beharretan baizik.

Azkenik, modu honetan planteatutako eredu batek (zientetan ametsak eta bizitza proiektuak nagusitzen diren) komunitatean eskola zabaltzera bultzatzen gaitu, komunitate sareak eta hezkuntza eskaintzak handituz, eskolako ordutegia eta lau hormak gaindituz eta ikaste komunitateko programa solidarioa garatuz.

Egia da, ondo jotzen du, agian ondoegi, agian horregatik ia praktikatzan ez dugun eredu da. Errealitate gordina hauxe da: hain "ikaragarria" den eredu denez, ezin dugu horretan sinistu. Ez politikariek, ez administrazioek, ez langileek, ezta askotan familiakoek ere. Eta ez bakarrik ereduak iradokitzen duen utopiarengatik (EEBBetan sortua, kasualitatez). Horretaz gain, horrelako ikuspegi batek, modu batera edo bestera, gizarte mota berri bat ez bada, bai behintzat bizitza jarrera berri bat, balore eskola berri bat eta, azken finean, gure nortasun existentzialaren azterketa (pedanteria bakartzen badidazue) eskatzen ditu (edo behintzat iradokitzen du). Eta badirudi ez gaudela txipa aldatzeko momenturik egokienean. Eskolak baditu arazo nahikorik sofistikazio etiko hauek planteatzeko, neuk ere baditut arazo nahikorik kontu horiekin bizitza konplikatzen. Guztiok pentsatzen ditugun aitzaki ulergarriak eta naturalak dira, baina "normaltasunaren" prepotentziatik, errentagarritasunetik eta ezjakintasun handienetik planteaturiko aitzakiak dira, hain oinarritzko den zerbait ahaztu dugulako: eskubidea ez dago niregan, ikasleengan baizik.

Eta ez da hezkuntza erantzunik egokiena egongo ahalik eta langilerik onenak ez bagara. Eta ez gara administrazio edo hezitzaile onenak izango konpromiso etiko eta erreal hori hartzen ez badugu, eta hori guztiz ezinezkoa izango da gairen kontzientzia sakona ez dugulako, azken finean, minusbaliotasunak dituzten pertsonengandik bereizten garelako eta maila gorena dugula uste dugulako eta planteamendu hauetan sinesten ez dugulako. Honetan sinisten badugu, agian, eskemak apurtzen zaizkigu eta existentzia konplikatzen da. Utopia zoroa da eta guztiak deserosoa. Baina guztiok dakigunez, utopiei esker ibiltzen gara, aurrera egiten dugu, konpromisoak hartzen ditugu eta, azken finean, utopiek hazten laguntzen digute.

Azken hausnarketa, gaurkotasan handikoa: mendekotasunaren legea heltzen zaigu oraindik txarto trataturik dagoen errealitate bati gizarteak eman dion erantzuna hobetzeko. Ongietorria izan dadila. Baliabide beharrezkoak, antolamendu onak eta asmo ezinhobeak ekarriko ditu. Kontzientzia garbitzeko era neoliberalak bakarrik izan ez dadila. Eta has gaitetzen ikuspegi etiko eta pertsonaletik garatzen.

HEZKUNTZA BEREZIAREN ANTOLAMENDUA NAFARROAN

Mre Teresa Toca López de Torre

**Hezkuntza Behar Berezien Saileko Zuzendaria,
Dibertsitate, Kulturantzitasun eta Inmigratorako
Arreta Zerbitzua.**

Hezkuntza Bereziak aldagata sakonak jasan ditu; havei esker, posizio berezitzailetatik hezkuntza sistema arruntaren barruan sartu duten gaur egungo planteamendu integratzaileagoetara pasatu gara.

Teresa Toca López de Torre

Estatuko arategia betez: Minusbaliatuen Gizarteratze Legea (LISMI, 1982), Hezkuntza Sistemaren Ordenazio Lege Orokorra (LOGSE, 1990) eta 696/95 Errege Dekretua, hezkuntza behar bereziak dituzten ikasleen Hezkuntzaren Ordenazioari buruzkoa, eta Foru Komunitatearen arategi espezifikoa; Hezkuntza Behar Bereziak (HBB) dituzten ikasleentzako hezkuntza proposamen integratzaileak foru administrazio guztien hezkuntza politiketan kontuan hartu dira eta HBB atenditzeko orokortze zaileko baliabide espezifikoen oinarritzko printzipioak aplikatu dira.

HBB dituzten ikasleentzako arreta Dibertsitaterako Arretaren esparru orokorrean sartzen da. Dibertsitateak eskola ikaskuntzen aurrean ikasleek dituzten desberdintasunei egiten die erreferentzia. Desberdintasun hauek sortzen dituzten kausak aparte utzita, behar batzuk eskatzen dituzte, behin behinekoetatik larri eta behin betikoetaraino, eta, aldi berean, hezkuntza erantzunak eskatzen dituzte, arruntenetatik, osagarri, espezifikoa eta apartekoetaraino.

Nafarroan hezkuntza bereziaren kudeaketa eta antolaketa Hezkuntza Saileko Dibertsitate, Kulturantzitasun eta Inmigratorako Arreta Zerbitzuari dagokio eta, batez ere, bi parametroren arabera oinarritzen da: batetik, hezkuntza behar bereziei laguntzeko giza baliabide espezifikoen kudeaketa eta, bestetik, ikasle horien eskolaratze modalitateak, irizpideak eta prozedurak.

Laguntza baliabide pertsonalen antolaketari dagokionez, Nafarroan elkarren segidako hiru maila ezarri dira (kontuan hartuta 1990ean hezkuntza zentro guztietan integrazioa orokortu zela): ikasleek dituzten hezkuntza behar txikienetatik handienetara eta laguntza neurrien espezialitate maila baxuenetatik handienetara. Hauek dira hiru mailak:

- Maila arrunta: zentroetako baliabide espezializatuek osatzen dute: orientatzailea eta Pedagogia Terapeutikoan irakasle aditua.
- Maila sektoriala: zonaldeko edo sektoreko baliabide espezifikoez osatzen dute, esaterako zazpi hezkuntza zonaldetan (Elizondo, Iruñea, Lumbier, Lizarra, Tafalla eta Tuter) hezkuntza behar bereziak dituzten ikasleekin lan egiten duten fisioterapeutak, logopedak, zaindaria.
- Maila probintziala: Nafarroako Hezkuntza Bereziko Baliabide Zentroak (CREENA) eta honen Tudelako luzapenak osatzen dute; bertan Nafarroako hezkuntza zentro guztiei erantzuna emateko talde eta baliabide espezializatuenak biltzen dira. CREENAk irizpideak batzen laguntzen du, zentroi laguntza eta baliabideak ematen dizkie hauetan dauden baliabideak osatzeko eta ordezkatzeko, informazio zentralizatzen du eta Nafarroan Hezkuntza Bereziaren ordenatze antolamendu eta kudeaketari buruzko aholkuak ematen ditu. CREENA 76/1993 Foru Dekretuaren bitartez sortu zen.

Nafarroako hezkuntza bereziaren antolamendua azaltzeko erabili dudan bigarren parametroa ikasle horien eskolaratzearen modalitate, irizpide eta prozedurei dagokiena da.

Nafarroan eskolaratze bi eredu daude:

- Zentro Arruntak.
- Hezkuntza Bereziko Zentroak.

Arau orokor gisa, Zentro Arruntetan proposatzen da eskolaratzea, eskola zentroetan normalean egoten diren baliabide pertsonal eta materialen bitartez ikasleen hezkuntza behar bereziei erantzuna emateko aukera dagoen: orientatzailea, terapeuta irakaslea, logopedak, zaindaria, fisioterapeutak eta kanpoko CREENAko laguntzak.

Ikaslearen hezkuntza behar bereziek etengabeko arreta indibiduala eskatzen dutenean eta eskola arruntetatik ematen ez diren egite bereziak beharrezkoa direnean, Hezkuntza Bereziko Zentroak hautatzen dira.

Nafarroan, 2004-2005. ikasturtean zehar % 85eko integrazio maila lortu zen eta Hezkuntza Bereziko Zentroetan % 15 bakarrik sartu zen, hau da, 3 eta 21 urte bitarteko 255 ikasle. Gure Foru Komunitatetan bi hezkuntza bereziko zentro publiko daude: Andrés Muñoz Garde (Iruña) eta Torre Monreal (Tutera); bi zentro kontzertatu: El Moli-

Pertsonak

no (Iruña) eta Isterrria (Ibero); eta zentro pribatu bat: Virgen de Orreaga (Zizur).

Aldi berean, eskolaratze modalitate bakoitzean antolamendu aukera desberdinak daude; hauen helburua pedagogia laguntzak eta ikasle bakoitzak dituen behar indibidualak bat etortzea da. Zentro Arruntetan hurrengo hauek dira aukerak:

- Mugikortasun eta entzumen ezgaitasunak dituztenentzako lehentasunezko integrazio zentroak.
- Hezkuntza Programa Terapeutikoa: garapen orokorreko eta komunikazio arazoak dituzten haur hezkuntzako eta lehen hezkuntzako lehenengo zikloetako ikasleentzat. Osasun sailarekin batera egiten da.
- Trantsizio Unitateak/TGD: Garapen orokorreko eta komunikazio arazo larriak dituzten lehen hezkuntzako ikasleentzat. 2005-2006. Ikasurte honetan 5 unitate daude, 4 Iruñean eta 1 Tuteran. Ratioa 3/5 ikasle da.
- Curriculum Espezifikoko Unitateak (UCE): 133/98 Foru Aginduak arautzen ditu eta Lehen Hezkuntzan zehar zentro arruntetan egon diren eta ezgaitasun psikiko arin edo ertainei loturiko hezkuntza behar bereziak dituzten Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako ikasleentzat dira. Ikasurte honetan Nafarroako geografian zehar zabaldutako 32 unitate daude: 23 zentro publikoetan eta 9 kontzertatueta. Unitate honen ratioa 6/7 ikasle da.
- Lanbide Bereziko Hastapenei buruzko Programak (PIPE): derrigorrezko ondoko aldian ezgaitasun psikikoari loturiko hezkuntza behar bereziak atenditzeko egitura sektorialatuak dira. Hauen helburua 21 urte baino gutxiago duten ikasleen aurre lanbidearen prestakuntza da, eskolaratze aldia bukatu ondoren laneratzeko, behintzat enplegu zentro berezi batean. 2005-2006. ikasurteko eskaintza hau da: 7 zentro publikoetan eta 3 kontzertatueta. 9/12 ikasle ratio dago gelako, maila anitzekoetan ezik, zeinetan 6/8 ikasle dagoen programako.

Hezkuntza Bereziko Zentroetan hauek dira antolamendu aukerak:

- Hezkuntza Bereziko Zentroen alternatiba diren gelak landa zonaldeetan: landa zonaldeetan dauden beharren arabera sektorialatutako gelak. Hauen helburua larri dauden haurren eskolaratzea da, ahalik eta hoberen eskatzen duten hezkuntza laguntza tipoa eta maila lotuz, baina txikiak direnean ohituta dauden ingurutik urrundu gabe eta egunero ibilaldi luzeek sor

ditzaketan deserosotasunak saihestuz. Ikasurte honetan hiru gela alternatibo daude Lizarran, Tafallan eta San Adrianen. Ratioa 3/5 da.

- Eskolaratze Programa Konbinatuak.
- Lanbide Bereziko Hastapenei buruzko Programak (PIPE) Hezkuntza Bereziko Zentroetan.

Nafarroan HBB dituzten ikasleen eskolaratzea 39/2001 Foru Aginduak arautzen du. Bertan jarraitu beharreko pausoak azaltzen dira eta aditu desberdinen parte hartzearen momentuak, beste Administrazioarenak ere, bereizten dira.

2004-2005. ikasurtean zehar hezkuntza behar bereziak zituzten ikasleak 1.756 ziren, hau da, ikasle guztien % 2, 2. Ezgaitasuna ardatz desberdinen arabera banatzen da: psikikoa, komunikatiboa, mugikortasunarena, ikusmenarena, entzumenarena, portaerarena eta ezgaitasun anitzak. Modu berean, talentu apartea ere lantzen da, zabaltze, curriculumaren aberaste eta malgutzetaz neurri bitartez.

Nafarroan, gainera, hezkuntza bereziko laguntza eta beka sistema sortu da, baita irakasleentzako prestakuntza jardueren eskaintza zabala ere. Urtero, bestetik, zentro kontzertatueta ikasten duten eta hezkuntza behar bereziak dituzten ikasleentzako baliabideetarako deialdi publikoa egiten da.

Azkenik, Hezkuntza Sailak lankidetzaz hitzarmen batzuk dituela aipatu behar dugu: Gizarte Ongizatearekin, ezgaitasun larriak edo ezgaitasun anitzak dituzten ikasleen hezkuntzarako egoitza erregimenean; Atentzio Goiztiarreko Taldeekin; Osasun Sailarekin Virgen del Camino Ospitaleko Hezkuntza Unitatea koordinatzeko, mugikortasun ezgaitasunak dituzten ikasleen arreta fisioterapeutikorako eta Hezkuntza Terapia Programaren garapenerako; ONCE fundazioarekin eskola adinean dauden ikasle itsuentzat edo ikusmen gutxi dutenentzat eta CAN Fundazioarekin Ospitale eta Etxez Etxeko Atentzio Programak bultzatzeko.

Laburbilduz, Nafarroan azken urteotan hezkuntza behar bereziak dituzten ikasleen eskolaratzerako ahalegin handiak egin direla ez dago ukatzerik, baina aurrera jarraitu behar dugu. Egun erronka "inklusioa" da, hau da, hezkuntza behar bereziak dituzten ikasle taldea guztion ardura da, eta ondorioz, hezkuntza komunitatea osatzen duten guztiok horretan parte hartu behar dugu: irakasle arruntak, adituak, ikaskideak, familiak, irakasleak ez diren langileak, administrazioa, etab. Ikasle horiek kalitatezko hezkuntza lortzea ez da bakarrik haien eskubidea, gure beharra baizik.

ARRETA GOIZTIARRA: HAZTEN LAGUNTZEAREN ABENTURA

Pablo Maraví Artieda

Haur Eskolen Koordinatzailea, Hezkuntza Bereziko Baliabide Zentroa. Hezkuntza Saila

Mre Pilar Elcarte Elcarte

Arreta Goiztiarraren Programaren Koordinatzailea. Nafarroako Gizarte Ongizateko Institutua

Denbora askotan zehar, arreta goiztiarra errehabilitazio interbentziotzat hartu da, zenbait ezgaitasun zuen haurrari bakarrik zuzenduta, honen garapena hobetzeko asmoz.

Pablo Maraví Artieda

Jakina denez, estimulazio goiztiar terminoa, badirudi definitiboki, alde batera utzi da eta Arreta Goiztiarra (AG) nagusitu da. Termino honek umeari zuzendutako egiteak ez ezik familiarri eta inguru hurbilenari zuzendutakoak ere barne hartzen ditu.

Pilar Elcarte Elcarte

Lehenengo haurtzaroko interbentzioan egondako ikuspegi aldaketaren ondorioz, 2000. urtean "Arreta Goiztiarraren (AG) Liburu Zuria" argitaratu zen. Gertaera gogaikarria izan zen eta bertan instituzio eta erakunde desberdinetako langileen artean hitzartutako akordio filosofiko eta kontzeptual nagusiak biltzen dira.

Honen guztiaren ondorioz, AGren definizioa Liburu Zurian agertzen dena da:

"0 eta 6 urte bitarteko haurrei, familiarri eta inguruari zuzendutako interbentzio multzoa, zeinen helburua garapenaren arazoak dituzten edo garapenaren arazoak izateko arriskua duten haurren behar iragankorrei edo iraunkorrei erantzuna ahalik eta lasterren ematea den. In-

terbentzio hauek haurraren osotasuna kontuan izan behar dute eta diziplina anitzeko ikuspegia duen talde batak planifikatu behar ditu".

Bestetik, hauek bezalako errealitate esanguratsuei esker arreta goiztiarra garrantzi handikoa da gaur egun:

1. Desberdintasunen konpentsatzaile gisa funtzionatzen duelako. Arrazoia edozein delarik, garapen normalizatua galarazten duten egoerak pairatzen dituzten haurrak desberdintasun egoera batean bizi dira adin bereko beste haurrekin konparatuta.
2. Lehen urteetan haurren garapenaren funtzio garrantzitsuen jabetzea gauzatzen delako: posturen kontrola, tokialdatzeen autonomia, komunikazioa, hizkuntza eta gizarte interakzioa.
3. Lehen haurtzaro honetan nerbio sistema formatze aldi dagoelako eta plastikotasuna handia delako.

Hala eta guztiz ere, Arreta Goiztiarrean lan egiten duten adituen arteko adostasun kontzeptuala handia izan arren, zerbitzuen antolamendua eta horien koordinazioa zaila izaten da, interbentzio eremua oso zabala delako eta honetan erakunde eta aditu asko biltzen direlako.

Hezkuntza eta Gizarte Ongizate Sailen arteko lankidetzaren esperientzia Arreta Goiztiarraren arloan bi programa osagarri artean kalitate zerbitzua eskaintzeko egiten ari diren ahaleginen erudutzat hartu ahal dugu.

Bestetik, Haur Garapenerako Zentroak eta Arreta Goiztiarraren Zentroak (HGZAG) ditugu, Nafarroako Gizarte Ongizatearen Institutuaren menpe daudenak eta, bestetik, Hezkuntza Bereziko Baliabideen Zentroaren Arreta Goiztiarreko Taldea (CREENA), Hezkuntza Sailaren menpe dagoena eta Haur Eskolen integrazio programak koordinatzen dituena.

HGZAGetan funtzio hauek betetzen dira:

- Arazoa behin identifikatuta, familiei lehenengo harreara egiten zaie.
- Lehenengo diagnosi balorazioa egiten da eta, hala badagokio, AG programetan parte hartzeko aholkatzen da.
- Haurrari, familiarri eta inguruari zuzendutako Interbentzio Programa Indibiduala diseinatzen da eta praktikan jartzen da, psikomotrizista, logopeda, fisioterapeuta eta estimulatzaileek zuzenduta.
- Kasu bakoitzean eboluzioaren eta planteaturiko helburuen betetze mailaren jarraipena egiten da.

- Programan parte hartzen duten haur guztiekin lan egiten duten adituen koordinazioa.

Haur gehienak urte eta erdi edo bi urte dituztenean Haur Eskolan sartzen dira. Ordurako HGZAGn egon dira. Momentu honetan bi zerbitzuen arteko koordinazio lana hasten da, kontraindikazioetan ez erortzeko eta ahalik eta atentziorik onena eskaintzeko asmoz.

CREENAREN arreta goiztiarreko taldeak haur horiek atxikitzen ditu haur eskoletan. Hauek dira bete behar dituzten funtzioak:

- Haurren hezkuntza beharren balorazioa
- Interbentzio programaren egitea, berraztertzea eta jarraipena
- Haurrekin lan egiten duten beste zerbitzuekiko jarraipena (CDIAT, Osasunbidea, Zerbitzu Sozialak, etab.)

Haur eskoletan laguntza hezitzailea dago, interbentzio programan parte hartzen duena eta haur horien erreferente bihurtzen dena.

Haur Eskolak hauek bezalako aspektu garrantzitsuak ematen ditu:

- Hezkuntza interbentzio osoa testuinguru naturalean.

- HBB dituzten haurren behatze eta imitatze gaitasunak bultzatzen ditu, adin bereko beste haur batzuekin gizarte eta komunikazio interakzioak ezartzeko aukera dutelako.

- Haurren behar espezifikoekin bat etortzen den hezkuntza programa garatzen da; hori, aldi berean, georagoko eskola integratzaileko baliagarria izango da prestakuntza gisa.

Haurren egoerari, hezkuntza beharrei eta baliabide beharrezkoei buruzko informazioa ematen du 3 urtetan eskola sartzen den momentuan.

Talde biek balorazioak eta programa osagarriak izaten saiatzen dira, garatzen diren testuinguruaren arabera alderdi bateratzaile eta espezifikoekin bitartez. Bestetik, gurasoei emandako informazioa adostutakoa izateko ahaleginak egiten dituzte eta prozesuan sartzen diren aldatetako adostutakoak ere izateko lan egiten dute. Bien arteko informazio trukatzeari esker, haurren eta honen familiaren funtzionamendua hobeto ezagutzen da. Lan planteamendu honek talde bietako langileei koordinazio ahalegin handiak eskatzen dizkie.

Azkenik, Arreta Goiztiarrean ez garela hutsetik abiatzen jakin behar dugu; ezaguerak, esperientziak eta dokumentu honetan islatzen saiatu garen lan planak ditugu. Hala ere, oraindik baditugu erronkak eta ibili beharreko bideak. Bide honetan zehar haurrak, gurasoak eta adituek elkarrekin joan behar dugu.

Psikomotrizitate-saioa

INTEGRAZIOA HAUR HEZKUNTZAN ETA LEHENENGO HEZKUNTZAN

Carmen Paternain Miranda

CREENAKo Psikiko Taldearen Orientatzailea

Azken bi hamarkadetan hezkuntza behar bereziak dituzten ikasleen eskolaratzean aldaketa sakona egon da. 85. urtean zenbait eskolatan integrazioaren esperientzia hasi zen. Hogei urte baino gehiago hauetan zehar, Nafarroako zentro guztiak, publikoak zein kontzertatuak, integrazio zentroak izatea lortu da. Bestetik, hasierako integrazio planteamenduetatik modernoagoak diren inklusio planteamenduetara pasatu gara; horietan ez dira hain garrantzitsuak gure ikasleek dituzten ezaugarriak eta gabeziak, baizik eta inguruak eskaintzen dien erantzuna. Planteamendu honetatik pertsonak behar dituen laguntza paradigmak kontuan hartzen dira, baita autodeterminazio eta bizitza kalitatea ere. Beraz, egun ez da zalantzan jartzen normalizazio printzipioa.

Carmen Paternain Miranda

Zer ekarri dio integrazioak/inklusioko ikasleari? Integrazioaren "ontasunez" hitz egiten dugunean, ezgaitasunak dituzten pertsonen ikuspuntutik egiten dugu. Zentzu honetan adin bereko ikaskideen ereduak izateko abantailak aipatzen ditugu, sozializio, lengoia eta komunikazioarekin erlazioaturiko arloak garatzeko. Baina ezin dugu ahaztu pertsona horiek ere inguruan daudenei asko ematen eta irakasten dietela. Agian ez dira azterketa batean neurtzen diren gauzak, baina jarrera edukiei egiten diete erreferentzia. Modu honetan desberdintasunak onartzen, edozein motatakoak direlarik, eta errespetua edo solidaritatea bezalako baloreak garatzen ikasi ahal dugu.

Horren ondorioz, lehen Hezkuntza Bereziko Zentroetan zegoen zenbait ikasle zentro arruntetan integratu dira. Administrazioak laguntza langileak sartu dituzten zentro hauetan: logopedak, pedagogia terapeutiko irakasleak, zaindariak, fisioterapeutak. Haur hezkuntzan eskolaratutako ikasle gehienak zentro arruntetan sartu dira, larritasun mailarengatik zentro arruntetan normalean ez dauden baliabide pertsonalak edo materialak behar dituzten ikasleak ezik.

Haur hezkuntzatik lehen hezkuntzarako aldi aldaketak eskolaratze ereduaren berraztertzea eskatzen du. Curriculuma eskatzen da, beste metodologia batzuk erabiltzen

dira, eduki kontzeptualak, prozedimentalekin batera, indar gehiago hartzen dute, eta honen guztiaren ondorioz ezgaitasun psikiko larriak dituzten ikasleak modalitatez aldatzen dira normalean, Hezkuntza Bereziko Zentroetan erantzun egokiagoa aurkitzen dutelako.

Azken bolada honetan, bestetik, inmigrazioaren hazkundeak hezkuntza behar bereziak dituzten ikasleen hazkundea ere ekarri du, ezgaitasunak dituzten ikasle etorkinak etorri direlako eta horiek jatorrizko herrialdeetan atentzio gutxi zutelako. Horrek dibertsitatearen gehikuntza eta hasierako diagnosiak eta ebaluazioak bizkortzeko beharra eskatzen du, baina askotan jatorrizko herrialdeetako txosten mediko eta prikopedagogiko gutxi daude.

Tipologia aldaketa honek Hezkuntza Bereziko Zentroetan ere izan du eragina. Gela horietan giro oso egituratuta eta normalean zentro arruntetan ez dagoena eskatzen duten ezgaitasun psikiko larria edo garapenaren arazo larriak (autistak) dituzten ikasleak sartu dira, baita gero eta larriagoak diren ezgaitasun anitzak dituzten ikasleak ere.

Zer suposatzen du honek? Hezkuntza Bereziko Zentroetan ahalegin handiak egiten dira biztanlearen aldaketekin egokitzeko. Horretarako larri dagoen ikasleentzako curriculum proiektuak egiten dira, zeinetan, esaterako, estimulazio sentsorialeko eta basaleko teknikak sartzen diren. Bestetik, prestakuntza jarduerak ere bultzatu dira, esaterako komunikazio sistema handigarriari buruzko mintegiak zentroetan. Era berean, osasun langileak (erizainak) sartu dira zentroetan, ikasle horren osasun beharrei erantzuna emateko: krisi epileptikoak, elikadura arazoak, etab.

Zeintzuk dira betetzeke dauden erronkak? Zentro arruntetan integrazioa/inklusioa berraztertzea eta egoera berriarekin ohitzea beharrezkoa da. Horretarako, adituez gain, langileen arteko koordinazio maila altua eskatzen da, hezkuntza laguntza unitateei dagokienez, eta tutoreei garrantzi handiago eman behar zaie. Bestetik, talde motak diseinatu behar dira, ikasle hauen beharrei erantzuna emateko, ahal bada, behar konkretuei erantzuten dien atentzio pertsonalizatua saihestuz eta planteamendu globalagoak gehiago landuz. Azken hau da trantsizio/Garapenaren Arazo Orokorren unitateak iradokitzen duen printzipioa, aurrerago zehatzago deskribatuko direnak.

Kasu bakoitzean beharrezkoak diren baliabide pertsonaleko integrazio arruntaz eta trantsizio/GAO unitateez gain, haur hezkuntzan eta lehenengo hezkuntzan badaude beste antolamendu eredu batzuk ere, esaterako haur eta gazteen eguneko ospitaleko programa terapeutiko-

edukatioa, Osasun eta Hezkuntza Sailen arteko lankidetzaren bitartez sortutakoa. Programa hau ikasle autistei zuzenduta dago. Planteamendu terapeutikoa, buruko osasun langileek eskainitakoa, eta hezkuntza langileen arteko hezkuntza aboradzea konbinatzen ditu; honetan komunikazioaren eta gizarte interakzioaren errazteak garrantzi handia du, giro egituratze maila altuagoaren bitartez eta komunikazio sistema gehigarrien, eskola lanen bidezko lan ohituraren jabetzearen... bitartez. Ikasleak goizaren parte batean programan daude eta eskola jardunaldian zehar erreferentzia zentro arruntetara joaten dira.

Bete beharrekoen artean, Hezkuntza Bereziari buruzko legeen garapen normatiboa dugu, haur hezkuntzan eta lehen hezkuntzan, zentro espezifikotan eta zentro espezifikoen alternatiba diren unitateetan.

Eskola zentroetako langileei eta familiei laguntzeko eta ahalik eta ikasle gehien integrazioa/inklusiua errazteko, Nafarroako Hezkuntza Bereziako Baliabide Zentroa CREENA sortu zen. Bertan langile desberdinak egiten dugu lan ezgaitasun desberdinen eta gaitasun altuen talde espezifikotan eta informazio eta baliabide unitateetan antolatuta (informazio, dokumentazio eta teknologia berrien unitateak). Berezi, psikikoen taldeak orientatzaile eta irakasleekin egiten dugu lan, ikasleen balorazioak egiteko, lehentasuneko beharrak definitzeko eta ikasle bakoitzak behar dituen curriculumaren egokitzapenak aurrrera eramateko, bai gela mailan bai ikasle mailan.

Laburbilduz, azken urteotan ezgaitasunak dituzten ikasleen integrazio/inklusioren alde aurrerapen handiak egon badira ere, oraindik bide luzea dugu. Beharrezkoa da lanean jarraitzea, langileen eta beste ikasleen jarrera positiboak garatzea eta familiei informazioa ematea. Bide zoragarri hau errazago egiten duten baliabideen erabilgarritasuna azpimarratzea beharrezkoa da.

DIBERTSITATEA BIGARREN HEZKUNTZAN

Isabel Valdelomar

Iruñako. "Plaza de la Cruz" BHiko orientatzailea

Hezkuntza aldi honetan, zeinetan 12 eta 16 urte bitarteko ikasle guztiak sartzen diren, curriculumak, ikasleak eskola instituzioan ikasten duena, asko konplikatzen da Lehenengo Hezkuntzako curriculumarekin konparatuta, eta honen aurrean eskatzen diren ikasketak gauzatzeko desberdintasun indibidualak nabarmenagoak dira, batez ere gaitasun intelektual edo kognitibo berrak buruzko desberdintasunak.

Bigarren Hezkuntzan ikasleen dibertsitatearen atentzia, hau da, ikaste prozesuan ezarritako eskola ikasketen aurrean ikasleek dituzten desberdintasunak kontuan hartzea, erronka handienetarikoa bat da. Interbentzio hezigarria eta aldi

Isabel Valdelomar

honetan zehar ikasleek dituzten behar errealak bat etortzea oso zaila izaten da eta irakasleei lan gogorra eta esfortzu handia eskatzen zaie, derrigorrezko azken eskolaratze aldi hori oinarriko prestakuntzaren aldi "terminala" den arren, gazte gehienentzat, aldi berean, "propedeutikoa" delako, erdi mailakoa izateagatik eta ondorengo prestakuntzarako prestatze aldia izateagatik.

Egungo curriculumaren ereduak moldagarritasun maila txikia ahalbidetzen du, eta bigarren hezkuntzan moldatze lan honek prestakuntza aukeren berdintasuna, gizarte desberdintasunen konpentsazio gisa, bultzatzen duen gizarte demokratiko baten curriculumaren ulergarritasuna eta ikasle bakoitzaren gaitasunen garapena proposatzen duen indibidualizazioa edo pertsonalizazioa antolatze eskatzen du.

Beraz, ikasleen heterogeneotasunean, curriculumaren araberako hezkuntza beharrak agertzen dira, maila txikienetik handienara, eta ikaste eta irakastearen arteko antolatze egokia lortzeko hezkuntza erantzunak beharrezkoak dira, neurri arrunt edo ia arruntenetatik espezifikokoak edo apartekoak diren bitartean. Modu honetan ikasleek ikasi ahal izateko eta irakasleek aldi honetarako hautatutako edukiak irakatsi ahal izateko baldintzak bermatzen dira.

Ulergarritasun / dibertsitate dialektika horretan eta oreka maximoa bilatuz, Bigarren Hezkuntzako Zentroetan ikasleen dibertsitateei modu egokian erantzuteko curriculumaren eta antolamenduaren neurriak hartzen dira.

Dibertsitate honen aurrean curriculumaren neurriak benetako egokitzapenak dira, eta hauek praktikan jartzen direnean, zentroko antolakuntzan aldaketak edo antolakuntzaren neurriak / taldeak sartu ahal izango dira, talde homogeneoago batean irakastea eta ikastea errazteko.

Hezkuntza behar eta erantzunen continuumean, mailako curriculumetik urruntzen ez den egokitzapen mota bat du-

gu –ez esanguratsua–; horrek metodologia arloak baka-
rrik aldatzen ditu edo eduki minimo edo oinarrizkoen ja-
betzeari lehentasuna ematen dio. Progresio horretan au-
rrera egiten badugu, beste egokitzapen mota batzuk
proposatzen dira –esanguratsua eta oso esanguratsua–.
Horiek talde / klaseko curriculum orokorretik urruntzen di-
ra eta irakasle adituaren parte hartzea eskatzen dute, adi-
men ezgaitasunen baldintza pertsonalekiko erlazionaturiko
hezkuntza behar bereziak dituzten ikasleentzako
curriculum berezia sortuz; horren helburuak Oinarrizko
Irakaskuntzaren jarraitutasuna eta inguru normal batean
gizarteratzea dira. Egokitzapen mota honen antolamen-
du neurria Curriculum Espezifikokoaren Unitatea (CEU) da
eta ikasle horien prestakuntza prozesua Pedagogia Tera-
peutikoaren irakasleen erantzukizuna da, baina ikasle
horiei esleitzen zaion erreferentzia taldeetako irakasle
arruntekin batera ere lan egiten da, taldearekin parte
hartzen duten arlo eta irakasgaietan ikasle horien gizar-
teratzea lantzeko.

Ikasle baten hezkuntza neurri berezien egokitze eta apli-
katze prozesu hain pertsonalizatu hau aurrera eramate-
ko, familiaren adostasunarekin, Lehen Hezkuntzako zen-
troetako informazio eta orientazioa behar beharrezkoa
dugu, Orientatzaileen bitartez, ikaslearen aldi aldaketa-
rako, baita CREENAko talde espezializatuen aholkulari-
tza ere. Hasierako erabakiak ez daude itxita eta irakasle
taldeen proposamenen arabera aldatu ahal dira.

Honaino, laburbilduz, Bigarren Hezkuntzako dibertsitate-
aren arretaren esparrua. Egoera erreala da egun posible
den egoera delako. Teorian, agian ez da onena, baina
egungo baldintzak kontuan harturik, onena dela uste dut.
Ametsezko helburu gisa hezkuntza inklusibo izenekoa du-
gu; horretan edozein irakasle bere gelan ikasle desber-
dinei erantzun desberdinak ematen dizkie, baina errea-
listak bagara, dagoen curriculum aldatzeko ez bada eta
ikasi behar dena ezagupen “estandarretan” biltzen den
bitartean, irakasle batek ezin dio kalitatezko erantzunik
eman guztiz heterogeneo den talde bati, kalitateaz hu-
rrango hauek ulertzen baditugu: taldeko ikasle guztien
atentzio pertsonalizatua, ikasle bakoitzak indibidualki
atentzioa jasotzen duela sentitzen badu eta ikasle ba-
koitzak konpetentzietan gaitasunak maximoan garatzen
baditu.

Horretarako, eta curriculumaren konplexutasun progresi-
bo honen ondorioz, Bigarren Hezkuntzako ikasle taldeak
progresiboki homogeneizatu behar dira, irakasleari ira-
kaskuntza lana errazteko asmoz, behintzat, ikasle bakoit-
zak modu pertsonalizatuan arreta jasotzen duela senti-
tzeko eta ikaslearen ahalegina emaitzen lorpen
proporzionalekin saritu ahal izateko. Irakasleentzat oso
frustrantea da, eta askotan gela barruan diziplina arazo-

ak sortzen ditu, bere aukeren gainetik dauden edukiak
lantzea gelan. Benetako motibazioa ondoz ondoko espe-
rientzia arrakastatsuen bitartez eraikitzen da, eta hori ira-
kasleak aurkezten dituen proposamenen arabera
izango da eta, interakzio pertsonalari eta komunikazio
afektiboari dagokionez, ikaslearekiko interesa eta esti-
mua esplizituki erakusten badu. Eta hau guztia Bigarren
Hezkuntzan egitea ez da posible, guztiz heterogeneoak
diren taldeen bitartez, curriculumaren aurrean egungo
ikasleen dibertsitatea “handiegia” delako

Beraz, ikasle bakoitzak, bere gaitasunen arabera ikasi
ahal duena ikasteko eskubidea du, eta horrek edukien,
metodologiaren eta dagokion taldearen hezkuntza pro-
posamena zehaztu behar du.

Adimen ezgaitasunak dituzten ikasleen kasuan, hezkun-
tza proposamenak ahalik eta egokitze eta pertsonaliza-
tze mailarik altuena izan behar du –Curriculumaren Ego-
kitze Indibidualizatua (CEI) – ikasle horien gaitasunen
garapena, autonomia kognitibo eta sozialari eta bizitza
aktiboaren autodeterminazioari begira, Bigarren Hez-
kuntza zentro batean egoteagatik, hezkuntza bereziko
zentro espezifikoko batean lortuko lukeena baino maila ba-
xuagokoa ez izateko, inguru normalizatuak konpetentzi
batzuen jabetzearen eragin positiboa duela suposatzen
badugu ere. Eta ikasle orokorren kasuan, hezkuntzak gi-
zarte eraginik altuena lortuko du dibertsitatea printzipio-
tzat, ikasle guztien behartzat hartzen denean, eta ez ba-
karririk ikasle gutxi batzuei dagokien neurri aplikatze gisa.
Eta curriculumak eduki kontzeptualen pisua arintzen due-
nean beste dimentsio batzuen alde, garrantzi gutxiago-
koak ez direnak pertsonarentzat eta gizartearentzat. Or-
duan bakarrik dibertsitatea, heterogeneotasuna izaten
eta elkarrekin bizitzen ikasteko prestakuntza aberaste gi-
sa ulertuko da, orduan bakarrik hainbestetan aipatutako
hezkuntza inklusiboa egitea posible izango da. Orain, Bi-
garren Hezkuntza, behintzat, hau ez da erreala, ez da
posible.

GARAPEN OROKORREKO ARAZOAK DITUZTEN IKASLEENTZAKO UNITATE ESPEZIFIKOAK

Rafael Belarra

**San Pedro de Mutilva Baja IPko Eskola Orien-
tatzailerak**

Garapen orokorreko arazoak dituzten ikasleentzako Uni-
tate Espezifikoko bat zer den azaltzeko agian onena amaie-
ratik hastea litzateke. Ikasle batek Unitatean eskolaratzea
bukatzen duenean, 11 edo 12 urte dituenean, gurasoek

eskerrak ematen dizkigute. Zergatik egiten dute, notarik ez badago, nahikorik ez bada-go eta geroago ikasketetarako atak irekitzen dituen titulurik lortzen ez badute?

Haien seme-alabekin (Iñaki, Leticia, Álvaro, Mikel, Leire...)

ibilbidea egin dugulako eskerrak ematen dizkigute- la uste dugu; eta ibilbide honetan zehar pertsona gisa heldu dira eta zenbait arlotan hobekuntzak izan dituzte (hobeto eta gehiago komunikatzen dute, irakurtzen hasten dira, ordenagailua erabiltzen dute idazteko eta ikasteko, jantoki publikoetan egoki jaten dute, ikaskideen laguntzarekin jolasten dute, irteeretan eta txangoetan ondo pasatzen dute...). Hau da, komunikazioan eta lengoian, ezagueretan eta inguruan egindako desplazamenduetan aurrerapenak egin dituzte, Musika ikasi dute, Heziketa Fisikoa egiten dute eta, bereziki, bizitza osoagoa egiteko aukerak handitu dira, eta beste helduekiko mendekotasun maila txikitu da. Lehenengo aldiz, etorkizuneko aukera eta erronka berriak daude haientzat: laguntzarekin lan egin ahal izango dute, aisialdia hobeto aprobetxatuko dute...

Baina guztia ez da poza izan, gurasoek ere zituzten oztopoak egotzi behar izan dituzte: "zainduta" ikusteko ilusioa, besteak bezalako umeak izateko ilusioa, haien presentzia noizbait ezinbestekoa ez dela izango pentsatzea. Eta dituzten beldurrak hor jarraitzen dira: zerbait gertatzen bazaie eta kontatzen ez badiete, jotzen badituzte eta haiek enteratzen ez badira, etab. Dena dela, familiak eskola bidaia konplexu honetan zehar, baina aldi berean zoragarrian, lagunduta sentitu dira.

Hau da, Unitatea Hezkuntza proiektu bat da eta horretan elementu hauek biltzen dira: seme-alaben ardura uzten diguten gurasoen esperantza, haurren ikasteko ahalegin handiak eta gure, adituon, uste osoa: gure erantzukizuna gu ulertzeko, eskatzen dieguna ulertzeko, laguntza egoerarekin egiteko eta lortzen dituzten lorpenengatik pozik sentitzeko hezkuntza laguntzaren egoerak sortzea

Rafael Belarra

da. Hezkuntza lanaren gure gogo handiaren bitartez, profesionaltasuna konpromiso etiko bihurtu behar da: haiengan eta dituzten hobetzeko aukeretan sinesten dugula sentitzeko gai izan behar dira. Beste edozein pertsonarekin gertatzen den bezala, gurekin gertatzen den bezala.

Eta hau guztia ez da gertatuko hezkuntza zentroan eskola komunitatearen eskubide osoko kide izateko aukera ematen ez bazaie haur horiei. Hau da, gure kasuan, Unitate Espezifikoa buruz hitz egitean unitatea sartuta dagoen zentro osoaz ari gara: San Pedro de Mutilva Baja IP. Haur horien presentziaren bitartez, zentroko beste ikasleekin baloreen garapena (solidaritaterik, tolerantzia, gupida, konpromisoa...) praktikara eramaten dugu, eskola osoa oso sentibilizatu sentitzen delako gai horiei dagokienez.

Unitatea sektorizatuta dago: egun unitatera joaten diren bost umeak ez dira bertakoak eta Iruñako auzo desberdinetatik etortzen dira, Autismoa edo Garapen Orokorreko Arazoak dituzten umeak direlako (aurreko urteetan disfasia eta beste komunikazio arazo larri batzuk zituzten umeak ere joan dira).

Sei edo zazpi urte dituztenean, Haur Hezkuntzan zentro arruntetan egon ondoren, Unitatean sartzen dira (zenbait haur Buruko Osasuneko Haur eta Gazteentzako Unitatearen Eguneko Ospitalean egon dira) eta Lehen Hezkuntzan laguntza sistema orokorrekin bakarrik eskolaratzea ezinezkoa izango dela aztertu ondoren. Gainera, dituzten baldintzak kontuan harturik, Hezkuntza Bereziko Zentro batean sartzen badira estimulutzat hartzen den eta heltzen laguntzen dien testuinguru soziolinguistikotik urruntzen direla kontuan hartzen da.

San Pedro de Mutilva Baja IPko Unitate Espezifikoko Gela

Foroa

Gelan sartzen diren momentuan, Haur Hezkuntzaren egokitutako 2. zikloko curriculuma erreferente gisa erabiltzeko gaitasuna ematen dien konpetentzia maila izan behar dute. Gainera, ahoz edo keinu lengoiaian komunikazio trebetasun maila minimoa, imitaziorako gaitasuna eta agindu oso errazak eta testuinguratuta ulertzeko eta horiei erantzuna emateko aukera izatea beharrezkoa izango da.

Unitatean Zentro espezifiko batean izango litzuketen aparteko baliabide pertsonalak denbora osoan zehar dituzte: tutore gisa jokatzeko duen Pedagogia terapeutiko irakaslea, zaindaria..., baina adin bereko beste haurren eskola errutinatik hurbilago dagoen inguru baten barruan. Normalizazioaren printzipioari jarraituz, Gela Espezifikoak Nafarroako hezkuntza sistema arrunteko eskaintza zabaltzen du hezkuntza behar bereziak dituzten haurrekin egokitzeko, hauengan irakaskuntzaren pertsonalizatzea muturretara heltzen delako.

Garatzen den curriculumaren ardatza¹ komunikazioa da, eta honen inguruan oso egituratuta dagoen testuinguru planteatzen da, eguneko errutinekin, jarduera txokoekin eta aho lengoaiaren osagarriak diren ikusmen estimuluekin. Globalizatutako proiektuetan lan egiten da (Udazkena, Inauteriak, Lanbideak, Bidaiak, Erosketak, gure Familia...) curriculumaren arlo desberdinak garatzeko: Komunikazioa eta Lengoaia, Matematika, Inguruaren Ezaguera, Musika, etab. Gainera, curriculuma zabaltzen da beste eskola jarduera batzuk planifikatuz hezkuntza behar bereziak ez dituzten umeei, orokorrean, beste testuinguru espontaneoetan ikasten dituzten gaitasunak har-

¹ Irakurketa zehatzagoa egiteko, ikus Belarra, R. eta Madinabeitia G. El Aula de Transición para Alumnos con Trastornos Generalizados del Desarrollo. (2003) Actas del I Congreso Nacional de Educación y Personas con Discapacidad. Pamplona

tzeko: Erosketa eta Sukaldaritza Tailerrak, Jolasten Ikasten, Ipuinak.

Ondorio gisa, esperientzia oso egokitzat hartu ahal dugu. Horrela erakusten digute gurasoen balorazioek, hezkuntza administrazioak egindako kanpoko ebaluazio desberdinek, gure ikasle ohiak joaten diren Bigarren Hezkuntzako zentroetatik bidalitako informazioek eta, batez ere, haur horiek egunero eskolara joateko momentuan erakusten duten pozak. Horri guztiari esker, azken urteotan zentro desberdinetan Unitate berriak sartu dira (Santa Catalina ikastetxea, hegoalde Ikastola, Larraona ikastetxea) dagoen matrikulazio eskaerari erantzuteko.

Baina gure eguneroko lanean aurkitzen ditugun gabeziak aipatuko ez bagenu, ez ginatke justuak izango. Irakasle gehiago behar dira (Pedagogia Terapeutiko irakasleak, Logopedak, Zaindaria eta Orientatzaileak) eta ez bakarrik Unitate espezifikoetarako, horiek hartzen dituzten zentroetarako ere. Ondo erabilitako baliabideak ume bakoitzari era egokian erantzuteko, gela arrunteko ikasleekin konpartitutako integrazio sesioetan gogo handiko lan gehiago egiteko eta gurasoen harremana eta prestakuntza hobetzeko beharrezkoak dira.

Gainera, guztiz beharrezkoa da haurrekin lan egiten duten hezkuntza taldeen egonkortasuna bermatzea, talde horiek urteak behar dituztelako prestatzeko eta finkatzeko. Beste esparru batzuetan, bereziki osasun arloan eta gizarte arloan, ikasle horiekin lan egiten duten beste adituekiko koordinazioa hobetzea ere beharrezkoa da (familiak bakarrik sentitzen dira seme-alaben bizitzan garrantzitsuak diren erabakiak hartzeko momentuan). Azkenik, Unitateen ikasle eta Hezkuntza Bereziko Zentroko ikasleen arteko hezkuntza jarduerak elkarrekin egitearen bitartez hezkuntza esperientzia berezi honen garapenean parte hartu duten irakasleen desira beteko litzateke.

Ikasgela

HEZKUNTZA BEREZIKO ZENTROAK

Gemma Botin, Juan Manuel Martín, Socorro Lataza eta Matilde Sola

“Isterria”, “Andrés Muñoz Garde”, “El Molino” eta “Torre Monreal” Hezkuntza Bereziko Zentroetako Zuzendariak

Nafarroan ezgaitasun psikikoak dituzten pertsonentzako lau Hezkuntza Bereziko Zentro daude. Haietatik bi publikoak dira eta beste biak pribatuak, Hezkuntza Sailarekin kontzertatuak.

Zentro horietako hezkuntza eskaintza, hezkuntza behar bereziengatik, hezkuntza erantzun espezifikoak eta profil

indibidualarekiko egokitutako curriculumaren egokitzapenak behar dituzten ikasleei zuzenduta dago, momentu bakoitzean gai hori arautzen duten indarrean dauden arautegiek zuzenduta.

Zentro horietako ikasleek ezgaitasun psikiko larriak dituzte, zenbaitetan garapenean arazoekin edota ezgaitasun sentorialekin batera, eta hauengatik ezin dute ikasketak zentro arrunt batean burutu. Dena den, batzuek “eskolaratze konbinatua” erabiltzen dute, Zentro Arruntetan eta Zentro Espezifikoan.

Hurrengo koadro-laburpen honetan islatzen den bezala, zentroek eskaintzen duten prestakuntza aldiak Haur Hezkuntza eta Oinarrizko Derrigorrezkoa, batetik, hartzen di-

Zentroaren izena	Funtzionatzen duten Hezkuntza Aldiak eta Unitatea
<p>"ISTERRIA" "Caja Navarra" Fundazioa Recinto, 1.- 31173 IBERO Tfno.: 948-322072.- Fax : 948-322311 E-mail: isterria@fundacion.can</p>	<p>EBO Lehen eta Bigarren Hezkuntzan: 10 unitate (6 psikiko + 4 autista) PIPE: 2 unitate (Nekazaritza eta Elektrizitatea) TVA: 2 unitate FUNTZIONATZEN DUTEN UNITATEAK GUZTIRA: 14</p>
<p>"EL MOLINO" "Ciganda Ferrer" Fundazioa Vergel, 2 .- 31014 IRUÑA Tfno.: 948-224200.- Fax : 948-224209 E-mail: admon@colegioelmolino.com</p>	<p>EBO (12-18 urte): 8 unitate TVA (19-21 urte): unitate 1 PIPE (19-21 urte): 3 unitate (Egurgintza - Etxea, Neka- zaritza - Zeramika eta Elektrizitatea - Ehungintza) FUNTZIONATZEN DUTEN UNITATEAK GUZTIRA: 12</p>
<p>"TORRE MONREAL" HBZ Hezkuntza Saila Torre Monreal, 11 .- 31500 TUTERA Tfno.: 948-848335.- Fax : 948-858410 E-mail: cptorrem@pnte.cfnavarra.es</p>	<p>Haur Hezkuntza (3-6 urte): unitate 1 Oinarrizko Hezkuntza (6-16 urte): 6 unitate Derrigorrezko Ondorengo Hezkuntza (16-21 urte): 3 unitate (TVA 2 eta PIPE 1 [Elektrizitatea - Elektronika]) FUNTZIONATZEN DUTEN UNITATEAK GUZTIRA: 10</p>
<p>"ANDRÉS MUÑOZ GARDE" HBZ Hezkuntza Saila Pedro I, 27 .- 31007 IRUÑA Tfno.: 948-198492.- Fax : 948-198062 E-mail: ceandre@pnte.cfnavarra.es</p>	<p>Haur Hezkuntza (3-6 urte): 2 unitate Oinarrizko Hezkuntza (6-16 urte): 12 unitate Derrigorrezko Ondorengo Hezkuntza (16-21 urte): 3 uni- tate (TVA 2 eta PIPE 1 [Instalazio elektrikoak - Egurgintza]) FUNTZIONATZEN DUTEN UNITATEAK GUZTIRA: 17</p>

tu eta, bestetik, Lanbide hastapenei buruzko Programa Bereziakiko eta Bizitza Heldurako Igarotze Programekiko Derrigorrezko Ondorengo Aldia.

bea ematen dutenak eta testuinguru desberdinetan mol-
 datzen ikasteko aukera ematen dutenak. Inguruaren gai-
 neko nagusitasunak eta kontrolak pertsona horiei portae-
 ra malgua eta espontaneoak izateko aukera ematen diete.

Hezkuntza Berezi-
 ko Zentro hauen le-
 henengo helburua
 pertsona hauek ba-
 liabideak izaten
 laguntzea da, oi-
 narrizko ikaste fun-
 tzionalen proposa-
 menaren bitartez,
 inguruan ahalik eta
 era autonomoene-
 an moldatu ahal
 izateko.

Bestetik, zentro
 hauetatik **inguru
 a begitsuak
 eraikitze**ko ga-
 rrantzia azpima-
 rratu behar da.

Edozein pertsona-
 ren portaera "in-
 guruko gakoek"
 arautzen dute, in-
 formazio etenga-

Gemma Boñín, Juan Manuel Martín, Socorro Latasa eta Matilde Sola

Ikasgela

Edozein umek ingurutik garrantziko estimuluak ateratzen ditu eta, garapenean zehar inguru fisikoa eta soziala arautzen duten "gakoak" ulertzeko gaitasuna hartzen du (beste pertsonen portaera). Hala ere, zenbait pertsonak garapen prozesu desberdinak eta gaitasun mugatuak dituzte (esaterako, abstrakzio eta sinbolizazio prozesuen arazoak) eta inguruan duten ingurua ulertzeko zailtasunak dituzte.

Kirol Egokitutako Nafarroako Federazioak antolatutako Herri Kirolaren eta Tiroen Jardunaldia. "Isterria", "El Molino" eta "Andrés Muñoz Garde" Zentroetako ikasleek parte hartu zuten (Iñaki Portok utzitako argazkia)

Eskolan, etxean, kaleetan, eraikinetan, aisialdi lekuetan, lanean, gizarte harremanetan... inguru hurbilerraza izango balute, pertsona horiek inguru hori ulertzeko eta kontrolatzeko aukera izango lukete, independentzia pertsonala eta sozial maximoa

eta gaitasun komunikatibo maximoa lortzeko eta, definitiboki, **gizarteratzea** lortzeko.

Inguruko egituratzearen eraginkortasunaz guztiz konbentzita gaude (seinalatutako lekuak eta aldiak, aurreikusitako jarduerak, erreferente pertsonal egonkorak, komunikazio sistema alternatiboak, ikusmen euskarriak, etab.) eta horregatik egiten dugu lan zentro hauetan.

Hezkuntza bereziko zentroen **irudia hobetzea** gai honen arlo garrantzitsu bat da, hezkuntza zentroa beste hezkuntza alternatiborik ez dagoenerako lekua bakarrik ez delako. Hezkuntza bereziko zentroetan **kalitatezko hezkuntza eskaintza** dago, eta bertan ezgaitasun psikikoak dituzten pertsonak heziketa jasotzen dute gizarte eta lan inguruan sartzeko asmoz.

Hauk dira Hezkuntza Bereziko Zentroetako helburuak: ikasleen **gizarteratzea eta laneratzea** lortzea, bizitza kalitate pertsonalaren optimizatzea eta erabilgarri sentitzeko sentimenduaren indartzea. Helburu eta metodologia komunak antzen dira **ezgaitasun psikikoak dituzten pertsonen bizitza kalitatea hobetzeko, pertsona autodeterminatuak** egiteko, urte askotan zehar ezgaitasun psikikoak dituzten per-

tsonekin lan egiten duen talde batek azpimarratzen duen bezala, **elkarrekin beste mundu bat eraiki ahal delako.**

Nafarroan lantzen diren hezkuntza profilen dibertsitatea (gero eta zabalagoa) eta gure zerbitzuak jasotzen dituen ikasle kopurua ikusita, zentroetan eta inguruetan eta Hezkuntza Behar Bereziak dituzten pertsonekin lan egiten dugun artean, lankidetzak kultura sortzea, elkarrekin lan egitea eta lan esperientziak eta prestakuntza elkartrukea ezinbestekoak direla uste dugu, lan egiten dugun enpresa edozein delarik, gure ikasleen familiek egindako Hezkuntza Zentroaren hautaketa aukera legitimoa errespetatuz.

Hezkuntza Sailari gure esperientzia eskaintzen diogu arautegi espezifikokoak eta **Hezkuntza Bereziko Zentroetako Arautegi Organikoa** egiteko, definizio eta izendapen bezalako arlo hain garrantzitsuak garatzeko; dagoen eskaerari erantzuteko Zentro Publiko eta Kontzertatuen Sarea planifikatzeko (behin hezkuntza aldia bukatuta eskaintako irteerak ere aztertuz); eskolaratze modalitateak lantzen dituzten Prestakuntza Aldi eta Programen determinazioa ("eskolaratze konbinatua" ere sartuta); langileen profil profesionalak; eskola eta lan egutegiak eta ordutegiak; egoitza, garraio eta jantoki zerbitzuak; Pedagogia Parte Hartze eta Koordinatze Organoen antolamenduaren egitura; ikasleen familien rola Hezkuntza Komunitatearen barruan... eta asko kexatzen gaituzten gai asko eta asko.

HEZKUNTZA BEREZIKO ADITUAK**Mikel San Julián Resano****“Andrés Muñoz Garde” Hezkuntza Bereziko IP**

Ez da erraza izaten hain zabal eta klase ugariak den talde bati buruz aritzea eta zenbait gai lotu gabe uztea. Ez litzaidake gustatuko norbaitek leku txiki honetan bere burua islatu ez ikustea eta aurretik barkamena eskatzen dut honengatik. Langile multzo hau argitzeko zenbait xehetasunekin hasiko naiz.

Mikel San Julián Resano

Larri dauden hiru pertsonekin (hiruetatik batek ezgaitasun anitzak ditu) landa eskualde batean Gela Alternatibo batean lan egiten duen Pedagogia Terapeutiko maistra aditu baten lanak eta esperientziak eta zentro arrunt batean lan egiten duen “PeTe” baten laguntza zereginak oso desberdinak direla dirudi. Behin eta berriro eskolan sartzeari justifikatu behar duen fisioterapeuta batenak eta orientatzaile kontzertatu batenak, edozer egiteko baliagarria dena. Zentroko egitura hankaz gora jartzeko gai den Garapen Orokorreko Arazoa hartzen duen herri eskola txiki baten irakasle taldearen esperientziak eta gero eta larriago dauden pertsonak hartzen dituen Zentro Espezifikoko irakasle taldearenak. Gorpil aulkian dagoen ikasleak ikaskideekin batera parte hartzeko (edo beste ikaskideak dira honekin aberasten direnak?) programatzen duen Heziketa Fisikoaren irakaslearen ikuspegia eta arbelari ez hitz egiteko konbentzitu behar den maisuarenak, ikasgelan gor dagoen ikasle bat duelako eta honek ezpainen mugimendua ikusi behar diolako. Agerian gera dadila maskulinoa era generikoan erabiltzen dudala eta maisu terminoarekin, iraingarri gerta daitekeena, irakasle guztiak sartzeko, prestigio handiko katedradunak ere.

Aurrera egingo dugu adibideekin. Eskola askotatik ibiltzen den logopedaren errealitateak eta Ospitaleko maisuarenak (honetan ikasleak dira aldatzen direnak) oso urrun daude. “Mutil horiekin” lan egiteko oposizioak gaintu ez zituela argudiatzen duen Bigarren Hezkuntzako irakaslearen egoera eta adimen urritasun sakona duten pertsonekin lan egiteagatik errealizatuta sentitzen denarena oso desberdinak dira. Ume bati elikagaiak hobeto irensten nola laguntzen jakiteko irenketan birzikla-

tzen den zaindari baten lana eta ikastetxeko pasabideetan zehar ume itsu batekin joaten den zaindari batena oso desberdinak direla ematen du. Azken bi kasu hauetan geldialditxo bat egingo dut: zaindariak edo laguntzaileak direla esaten dugu, baina ezin diegu “hezkuntza” goitizena ipini, guztiok autonomia eta garapen pertsonalaren ohituren jabetzean duten inportantzia eza gutuzen badugu ere; hezkuntza langiletzat hartzea garestiegi ateratzen da.

Aurrera egin genezake, pertsonalitate arazoak dituzten pertsonekin, talente aparteko ikasleekin, autistekin, etorkinekin edo hamabost urteko desertorearekin lan egiten duten adituak agertu ez direlako. Koadro horiek Hezkuntza Berezia arloan lan egiten dugun pertsonen segmentu hain zabala argitzeko eta haietatik irudikatu nahi ditudan ideiak ateratzeko baliagarriak izan daitezten.

Adibideen artean agian ez dugu sartu “arrunt” hitzaren bitartez (hau arrunkeria!) izendatzen dugun irakasle taldea. Hori da lehenengo ideia oinarritzkoa. Guztiok gara Hezkuntza Bereziko langileak gure gelak berdintasunaren kontzeptutik urruntzen diren momentutik. Badakit behin baino gehiagori adurra dariola antzina gogoratzen duenean, edo askotan behar duguna baino gehiago homogeneizatzeko tentazioa dugula, edo gorputzak erdi mailako ikasleei, edo onerako joera dutenei, zuzentzeko eskatzen digula, eta jarraitzeko gai ez direnez gaizki esaka ari garela, gaitasun ezagatik. Honek bezalako praktikak saihesten saiatu behar dugu, ahalik eta lasterren eta ahalik eta gogorren, dibertsitatearen atentzioaren gakoak aurkitu ahal izateko, azken hori da egun irakasleok dugun erroka handia. Eta horretan, esan dudana bezala, guztiok gaude sartuta.

Baina Hezkuntza Bereziko adituen munduan sartuko gara. Hasteko ez dago lekurik lehenago agertu diren pertsonaiek planteatuko lituzketen aldarrikapen guztiak azaltzeko. Dena den, egoera ez da asko urruntzen beste irakasleen egoeratik, helburua bera delako: pertsonen potentzial maximoa garatzeko laguntza beharrezkoak ematea. Berdin da pertsona horrek duen izena edo duen ezgaitasuna. Baina logikoa da ezgaitasun horrek laguntza maila altuagoa eskatzea eta horretarako gaude. Hezkuntza ekintza guztiek fede dosi bat eskatzen dute, gure egiteak jasotzen dituen pertsonengan ondorioak izango dituela uste dugulako. Segur aski gurean fede plusa handiagoa da, askotan, gure lanaren emaitzak epe laburrean lan egiten dugun pertsonengan ondorio askorik sortzen ez dituelako. Hori bai, horren irribarre bat aste osoko lan itxaropenak asetzeko baliagarria izan daiteke.

Aldarrikatzen hasiko bagina, gizarte balorazio hobea eskatuko genuke. Badakit irakasle guztiei dagokien gaia dela, baina gure kasuan gure taldeak bertatik hasi behar ginateke: zenbait irakasle ez dute ulertzen eskola arruntetan (edo institutuetan) egiten duguna, ez dute uler-

tzen zergatik eskaintzen diegun gure laguntza hor egon behar ez diren ikasleei. Edo lehen erresidentziala zena eta diru gutxiago kostatzen zuena hezigarri bihurtzeko dugun gogoia.

Bukatzeo, arreta ez galtzeko deia egin nahi dizuet. Ez ditugu izenak aldatzen guztia berdin jarraitzeko. Orain atzeratuak deitzen ez baditugu, hurrengo printzipio hau aplikatzen dugulako da: hauen ezgaitasunak ondorioak ekartzen ditu garapenean inguruko aberastearekiko alderantzizkoak. Eta gure lanaren sekretua inguru horren aberastea eta laguntza beharrezkoak erraztearena besterik ez da. Eta berriro esango dut, horretarako berdin da pertsonaren izena edo horrek duen ezgaitasuna. Edo ez ezgaitasuna.

GURASOEN AHOTSA

Carmen Gorricho

Adimen Ezgaitasuna duen nerabe baten ama

"Garrantzitsuena ez da hizkuntzak jakitea, zientziak ikastea edo tituluak izatea. Garrantzitsuena zoriontsua izatea da"
E. J. Malinowski

Sarrera

Hezkuntza pertsonen prestakuntza eta hazkunde pertsonala eta soziala sustatzen duen prozesua da, errealitate sozialean eta kulturean moldatzeko baliagarria izango dena.

Carmen Gorricho

Ezgaitasunak dituzten seme-alaben gurasoek behin eta berriro **kalitatezko hezkuntza** aldarrikatuko dugu haientzat, baina horretaz gain ekitatea ere eskatu behar dugu, hau da, bakoitzari behar duena ematea.

Beste ikasleek dituzten eskubide berberak dituzte, eta badakigu hauen hezkuntza prozesuaren kostua handiagoa izango dela, baina heldu autonomoak prestatzea ona izango da komunitaterako.

Badakigu orain inoiz baino sentikortasun maila altuago dagoela ezgaitasunak dituzten pertsonetikiko eta gure seme-alabak hoberen atendituta egongo direnak izango direla, baina noizbehinka ozenago hitz egingo dugu aurre egiten jarraitzeko.

Gure seme-alabentzako kalitatezko hezkuntza erantzuna Nafarroa osoan

Irakasle prestatuak, gogotsuak eta baikorrak –ez inuzentek– behar ditugu eta gehienetan baditugu. Gure seme-alaben ahalmenetan eta aukeretan sinesten dutenak, dituzten ezgaitasunetatik baino urrunago ikusteko gai direnak.

Badakigu ezgaitasunak dituzten seme-alabak ditugula, eta badakigu eskola lanak egiteko –baita beste lan batzuk ere egiteko– zailtasun gehiago dituztela, baina bestetik, **beste kalitate, trebetasun eta gaitasun asko** ere badituzte eta horiei esker paregabeak eta zoragarriak dira.

Momentu eta era egokian laguntzen badiegu, ikasketa harrigarriak egiteko gai dira.

Laguntza horiek beharrezkoa dira **bai hirietan bai herrietan**. Nafarroa askotarikoa da eta hori da, hain zuzen ere, galdu ezin dugun erakarpenetariko bat.

Hainbeste ikasbide dituzte guri irakasteko, aukera ematen badiegu!

Gurasoek eta irakasleek ez ditugu aldatu nahi, hobetzen eta heltzen lagundu nahi diegu. Elkarrekin lortu ahal dugu, Turnbullek esaten duen bezala, familiok eta langileok elkar errespetatzen badugu, elkarren arteko konfidantza badugu eta elkarri komunikatzen badiogu.

Dibertsitatearen barruan dibertsitatea errespetatzen duten irakasleak ditugu gustuko. **Kalitatea** nahi dugu, baina **maitasunarekin** batera.

Diagnostiko bera duten bi ikasle, Down Sindromea, aranak eta melokotoiak, biak frutak izan arren, hain desberdinak diren bezala, oso desberdin izan daitezke. Azken hori ondo dakite haiekin lan egiten dutenek

Guztiok gara **paregabeak** eta **errepikaezinak**

Irakasleek familia dibertsitatea ere errespetatzea gustatzen zaigu. Familia bereziak gara, sentikortasun berezia dugu, eta haiek badakite. Nire esperientzia propioarengatik esaten dut, orokorrean oso positiboa izan dena. Familia unitate bakoitza, pertsonak bezala, desberdina da: balore propioak ditu eta pertsonen arteko harremanak nahi duen bezala ezartzen ditu, edo, kasu gehienetan, ahal duen bezala. Ezgaitasunekiko seme-alabak izatea ume bat izango duen bikoteen ametsa ez delako.

Guraso gisa ahal den hobekien egiten dugu, eta bizitzan zehar egoera berriekin egokitzen gara, inor ez dagoelako prest ezgaitasunekiko seme-alaba bat izateko.

Gizarteratzerantz

Gurasoek integrazioaren aldeko apustua egiten dugu, eskola adinean dauden haur guztiek, salbuespenik gabe,

Ikasgela

hezkuntza jasotzeko eta eskola zentroetan eskolatuta egoteko duten eskubidearekin gozatu ahal izateko diseinatutako zerbitzu continuum bezala ulertuta.

Aukerak anitzak dira ikasleen ezaugarrien arabera: laguntza zehatzekiko edo aldi baterako laguntzekiko zentro arruntetan egindako integrazioetik, oso espezializaturik dagoen zentro espezifikoko batean egindako eskolazteraino.

Ezgaitasunak dituzten haurrentzako hezkuntza aukera guztiak baliagarriak, onak eta onargarriak dira hurrengo eskakizun hau betetzen badute: ikasleen bizitza momentu bakoitzean planteatzen diren egoerei ahalik eta erantzunik onena ematen badiete.

Erantzuna ez da "bakarra eta betirako". Aldatuko da, edo ez da aldatuko, pertsonaren eta horren baldintzen arabera.

Baina integrazioa ez da bakarrik hor egotea, **horrekin egotea** da. Eta horretarako, bide luzea egin behar dugu oraindik. Horregatik, agian, terminologia aldatzeko momentua heldu da eta integrazioaz hitz egin beharrean inklusioaz egin behar dugu.

Integrazio hitzak giro "normala" ekartzen digu gogora; horretan desberdinak diren pertsonen parte hartu behar dute eta horretarako, onartuak izateko, ahaleginak egin behar dituzte.

Inklusio hitzak beste inguru sozial desberdin bat ekartzen digu gogora; horretan guztiok dugu lekua gure ezaugarri bereziekin.

Ezezagunak ikaritzen gaitu eta horregatik ezgaitasunak dituzten pertsonak ezagutzea haiengandik hurbil egotea, garrantzitsua da: Javier, Lorea, María... Horrela ez dira ezezagunak eta gutxiago ikaritzen gaituzte.

Hau Hezkuntza Bereziko Zentroetan ere egin daiteke. Hezkuntza Zentroetako modalitate bat direlako, eta beraz komunitatearen parte direlako. Ospitaleak bezalakoak dira Osasun Zentro bati dagokionez, baliabide oso bereziak, behar direnean guztiz beharrezkoak.

Eskolazterako eskola inguruan gauzak aldatzea beharrezkoa da ikasketa aukera arrakastatsuek eskaini ahal izateko: ikasleak irakasleak erabiltzen duen bidearen bitartez ikasten ez badu, irakasleak ikasleak ikasteko era-

Zoriontasuna, arrakasta eta ezgaitasuna esaldi berean egon daitezke

biltzen duen bidea erabili behar izango du. Pedagogia Terapeutiko irakasleak gutxitan erabiltzen diren bideak aztertzen adituak dira, baina beste irakasle guztiek, zuzendariek eta beste gurasoek lagundu behar dute inklusioa benetakoa izateko.

Puntu honetan arrakasta zer den aztertu beharko genuke. Nire ustez, zorionsu izatea, gustura sentitzea, maitatzea eta maitaturik sentitzea, eta gainera, zure ahalmen eta gaitasun guztiak ahalik eta gehien garatzea.

Ezgaitasunak dituzten pertsonen ikasteko gauza asko ez ezik, irakasteko gauza asko ere badituzte, eta gauza asko ekarri ahal dituzte gizartean. Bizitzen ikasteko baloreak, esaterako desberdintasunekiko errespetua, erritimo desberdinekiko tolerantzia...

Zoriontasuna, arrakasta eta ezgaitasuna esaldi berean egon daitezke

Dibertsitatea balore positiboa da, ez da arazo bat.

Munduko beste guraso guztiek bezala, onena nahi dugu gure seme-alabentzat. Gaitasun kognitiboak handitzeko metodorik eta materialik onenak nahi ditugu, baina adimen emozionala maximora landuz: autoezaguera, auto-kontrola, motibazioa, enpatia, gizarte trebetasunak.

Guztion artean gizarte kide guztiok lekua izateko eskola eta komunitate lekuak sortu behar ditugu.

Mila esker gure seme-alabekin lan egiten eta gozatzen duten aditu guztiei.

PROTAGONISTAK**Idoia Jorajuria Galetx****Garun paralisia duen Nafarroako Unibertsitate Publikoko ikaslea**

Batzuetan 30 urte baino lehenago jaio izan banintz, nire bizitza imajinatzen saiatzen naiz. Ez dakit garai horretan gaur Hezkuntza Berezi gisa ezagutzen duguna existitzen zen, eta baldin bazegoen, ez dut uste gaurkoarekin, 2006. urtean daukagunarekin, antzekotasun askorik izango zuenik. Horrela imajinatzen dut neure burua: ia ibili gabe, nire etxean sartuta gizarte jarduerarik egin gabe, lehen hezkuntza ikasketak ia amaitu gabe. Agian gai horiek amaieran planteatu beharko nituzke, zuek gehiago ezagutu ondoren, baina uste dut ondo dagoela gai horiek hasieratik kontuan hartzea.

Idoia Jorajuria Galetx

Hasieratik has gaitezen. Idoia Jorajuria Galetx dut izena, 18 urte ditut eta Iruñean jaio nintzen. Jaio eta egun batzuetara medikuek nire gurasoei Haur Garun Paralisia nuela izan zieten.

Zazpi hil nitularik, egunero ordu batean errehabilitazioa egiten hasi nintzen.

Urte bat bete ondoren, Egunsentí udal hartzaindegira joan nintzen eta bertan oso tratua jaso nuen, bereziki zuzendariarengandik, Pilartxoarengandik. Bertan ezaguri bereziak genituen zenbait haur bilduta geunden eta zaindari batek, Luisek, zaintzen gintuen. Nire bizitzaren aldi honetaz ez dut gauza askorik gogoratzen.

Lau urte bete nituenean, Azpilagaña ikastetxe publikoan ikasten hasi nintzen. Aldi honetatik oroitzapen oso politak ditut. Haur Hezkuntzako hirugarren kurtsoan laguntza irakaslearekin hasi nintzen, eta pixkanaka-pixkanaka ordenagailuen munduan sartu ninduen, baina noski, momentu horretan ez nekien orain dela urte batzuk eramangarri bihurtutako gailu hori nire bizitza akademikoaren lagun leiala izango zela. Zoriontsua nintzen, ordenagailuarekin jolastea asko gustatzen zitzaidan, oso ondo gogoratzen dut ikasi nuen lehenengo programa: "Escribo con Pepe". Sei urte nitularik ordenagailua sartu zuten nire gela arruntean. Aurrerapen handiak lortu nituen ikastetxe honetan laguntza irakasleaz gain, zaindari bat, fisioterapeuta bat eta logopeda bat ere izan nituen. Guztiek tra-

tu berezia eskaintzen ziguten, bereziki Juliak. Julia gure zaindaria zen, emakume zoragarri bat, eskola bizitza errazago egiten saiatzen zena, irribarrea sortzeko beti zerbait bilatzen zuena. Pozez, sentikortasunez beteriko emakumea da, era berezia batean ikasle guztiengana heltzen zena. Egun ere, nire ondoan ez dagoenetik sei urte pasa ondoren, bere falta nabaritzen dut. Aldi honetan oso ume zoriontsu izan nintzela uste dut. Nire haurtzaroko poztasuna eta tolesgabetasuna etsipenez oroitzen ditut.

Lehenengo Hezkuntza bukatu nuen uda oso zaila izan zen niretzat eta nire gurasoentzat. Arazo larri bat nuen. Nire lagunak Basoco edo Plaza de la Cruz institutueta joaten ziren ikastera eta nire gurasoei Navarro Villoslada institutura bidaltzea bururatu zitzaien, nire etxe ondoan zegoelako. Nire gurasoek, erabakia hartu baino lehen, CREENAKo adituen iritzia eskatu zuten. Haiek txikitatik ezagutzen naute eta ikastetxe berezia ez nuela behar eta horretan heltzeko aukera asko izango nituela esan zieten gurasoei. Gainera, nire gurasoekin ados zeuden, institutua hurbil egotea lagungarria izango litzateke niretzat. Nik, momentu horretan ez nuen ulertzen, nire bizitza osoko lagunekin ikasi nahi nuen eta gainera egun batean Basoco institutura ezagutzera eraman gintuztela gogoratzen naiz, eta oso polita eta berria iruditu zitzaidan. Geroago nire amak etxe ondoan zegoen institutua ezagutzera eraman ninduen. Nik gurasoak burutik zeudela uste nuen: nola bururatzen zitzaien hain zahar eta itsusia zen institutu batera bidaltzea eta nire lagunak hain politak izanda?. Baina, sei urte pasa ondoren, primeran ulertzen dut. Institutu honetara joateagatik asko heldu naizela uste dut, ordenagailua nuen arren, beste edozein ikasle bezalakoa nintzen, inork ez ninduen babesten edo zaintzen. Ikastetxeko irakasleak jatorrak baziren, Navarro Villosladako institutukoak oso jatorrak ziren. Guztiak arduratu dira nitaz, bereziki Marisa, institutu honetako orientatzeilea,.

DBHko bigarren kurtsoan plastika eta teknologia genituen eta nik ezin nuen gauza handirik egiten ikasgai hauetan; orduan informatika ematen hasi nintzen. Institutuan ordu horietan zehar nirekin zegoen irakasle bat nuen eta gainera CREENAKo bi aditu ni laguntzera etortzen ziren: Antonio eta Txano.

Bigarren kurtsoan programa asko erabiltzen irakatsi zidaten, besteak beste "win logo"; horretan dortoka txiki bati aginduak ematen nizkion gauzak margotzeko. Horretaz gain, gauza asko ere ikasi nituen.

Nahiz eta kurtsoak pasatu ahala gero eta laguntza gutxiago behar nuen eta gutxiagotan elkar ikusten genuen, nik beti haien presentzia nabaritu dut, beti lagundu didate; ordenagailua hondatzen zitzaidanean haiei deitzen nien, CREENAn ez bazeuden, etxetara deitzeko aukera nuen. Apartekoak dira, haiek beti esaten dute euren lan

Ikasgela

delako egiten dutela, baina gezurra dela esaten diet, ez da normala niregan jarri duten arreta. Benetan, asko ikasi dut haiengandik. Institutuan dena ondo joan da, gauza bat izan ezik: lagunak. Laguntasuna konpondu gabeko arazoa izan da eta izaten jarraitzen da. Institutuan ez dut zorte askorik izan batetik, zenbait esperientzia txar izan nuelako eta bestetik, asko zabaldu ez naizelako.

Arlo horretan agian ez naiz oso lagunduta sentitu: ezagutzen nauten guztiak edo ia guztiak errazago dela esaten dute. Nahiz eta indartsu nagoela eta ez zaidala inporta dirudien, benetan asko mintzen nau. Tristeena hauxe da: besteek ez naute baztertzen, baina ni ez naiz ausartzen. Agian oso babestuta egon naizelako da eta orain baztertuta sentitzeko beldur naizelako izango da.

Hala ere, aurten nik eta ezagutzen nauten guztiak oso pozik gaude, unibertsitatean hasi naizelako eta ondo hasi naizelako; urriaren 20an afari bat izan genuen eta joan nintzen eta azaroaren 18an ere karpan egon nintzen. Klasean, nire ikaskideekin inoiz baino hobeto sentitzen naiz, inoiz ez naiz horrela sentitu, oso ondo integratu naizela uste dut. Ezagutzen nauten guztiak badakite horrek zer suposatu duen nire bizitzan. Dena den, gai horretan gauza asko lortu behar ditudala badakigu, eta horregatik asko borrokatu behar dut. Unibertsitatean Balbinaren laguntza daukat, gizarte akzioko irakaslea, zeinekin gai hori lantzen dudana. Berak nire arazoetatik barre egiten irakasten dit, zoragarria da.

Lehenago esan dudana bezala, ikasturte honetan Unibertsitatean nago. Haur Hezkuntza ikasten dut. Hauxe izan da hartu dudana erabakirik zailena. Maite eta ezagutzen nauten guztiak horren kontra egon dira eta horrek asko mintzen nau. Hau da arazoa: nire betidanik umeak asko gustatu zaizkit, haiekin oso ondo sentitu naiz, eta horregatik 4 urte nituenetik andereñoa izan nuen. Hala ere, nire zailtasunak direla-eta, ez dakit ikastetxe batean lan egiteko aukera askorik izango dudunik. Ezagutzen nautenek errealitatea objektiboki ikusten dute eta guztiak arazoak izango ditudala uste dute. Tristeena askotan arazoa dutela sentitzen dudala da, baina beste batzuetan umeekin lan egiten zorionsua izango nintzela pentsatzen dut, eta gainera beste zailtasun batzuei aurrera egin badiet, zergatik ez naiz hau lortzeko gai izango? Nire ametsa da eta ez diot inori apurtzeko aukera emango. Hau oso gogorra da, batez ere unibertsitateko irakasleek horrelako esaldiak botatzen dituztenean: "Ikusiko duzue irakasleak zaretenean eta 25 ume zuen ardurapean dituzuenen..." Momentu horietan txarto sentitzen naiz, inoiz ez dudala egoera hori lortuko pentsatzen dudalako. Dena den, itxaron beharko dugu, ea zer gertatzen den...

Ondorio gisa nire Hezkuntza Bereziari buruzko iritzia oso ona dela esan nahi dut. Gehien gustatu zaidana edo gehien bete nauena bizitzan zehar aurkitu ditudan hezkuntza bereziko langileak izan dira. Nire ustez, hezkuntza berezian ikasleak ez ezik, irakasle eta pertsona guztiak ere bereziak dira, eta havei esker bizitza beste era batera ikusten eta igarotzen dugu.

Prentsako albisteak

- *DBHko ikasleen % 3k eraso sistematiakoak eta gogorak jasotzen dituzte. % 15ek hain larriak ez diren erasoak edo biolentzia kasu banakak jasotzen dituzte.* Diario de Navarra, 2005eko irailaren 5ean.
- *Unescoarekin Lotutako Nafarroako Eskolen Sarea bost zentrok osatzen dute. Proiektu honek bake baloreak eta ikasleen arteko lankidetzaren bultzatu nahi ditu.* Diario de Noticias, 2005eko azaroaren 3an.
- *Hiru urtetan bederatzi irakasleek ikasleen edo gurasoen erasoak pairatu dituztela salatu dute. Hamar irakaslerengandik lauk ikasleen ahozko irainak jasotzen dituztela aitortzen dute.* Diario de Navarra, 2005eko azaroaren 6an.
- *Spainia Europa Batasuneko azkeneko postuetan dago hezkuntzari dagokionez. Portugalek eta Maltak bakarrik erregistro okerragoak dituzte.* Diario de Noticias, 2005eko azaroaren 11n.
- *Nola neurtzen da gastua hezkuntzan?* Magisterio, 2005eko abenduaren 21ean.

Bibliografia

- *Las aulas de acogida.* Aula aldizkaria, 146. 2005eko azaroa.
- *Enseñar lengua oral. Interculturalidad e inclusión.* Aula aldizkaria, 147. 2005eko abendua.
- *La construcción europea en educación.* Monografi-koa. Organización y Gestión Educativa aldizkaria, 6, 2005eko abendua.
- *El itinerario académico de los jóvenes.* Diario de Navarra 2006ko urtarrilaren 15ean.

Legeriaren laburpena

- *Nafarroako Haur eta Lehen Hezkuntzarako Ingeles Hizkuntzaren errendimendu estandareak. 566/2005, ekainaren 21koa (NAO, 104 05/08/31)*
- *Haur Hezkuntzako errendimendu estandareak ezartzen dira: gaztelania, euskara D eredu, euskara A eredu eta matematika. 811/2005, 2005/09/3 (NAO, 118 2005/10/3)*
- *Irakaskuntza kontzertatua hezkuntza kalitateari eta lan baldintzei buruzko hobekuntza akordioa. 2005eko abenduaren 10ean.*
- *Nafarroako Foru Komunitateko hezkuntza zentroetan Bizikidetasuna Hobetzeko Plana ezartzen da. 632/05, uztailaren 5koa. (NAO, 104, 2005eko abuztuaren 31koa)*

Nafarroako Foru Komunitateko hezkuntza zentroetan Bizikidetasuna Hobetzeko Plana.

Ebazpena abenduaren 14ko Foru Aginduaren testuinguruan onartzen da, unibertsitateak ez diren zentroetako ikasleen eskubideak eta beharrak ezartzen dituen, eta uztailaren 14ko Foru Agindua hori aldatzen duena.

Baloreen hezkuntzaren printzipioak pertsona guztien dignitatearen errespetua eta bizikidetasunaren, bakearen eta justiziaren sustapena eskatzen ditu. Zenbaitetan ikasleen indarkeriazko portaera dela-eta, zentroetako bizikidetasuna aldatzen dela egiaztatuta da. Indarkeriazko portaera horiek ezaugarri bereziak dituzte zirkulu itxietan gertatzen direlako eta haietan helduek sartzetik ez dutelako.

Beraz, Nafarroako Foru Komunitateko zentroetan bizikidetasuna hobetzeko plana onartzen da; egite protokoloa garatzen da eta plana egiteko orientazioak egiten dira. Planaren helburua zentroetan bizikidetasun maila egokia lortzea da, ikasleen hezkuntza osoko prozesu gisa.

Planaren helburuak hauek dira: bizikidetasunaren hobetzea, plan egiteko baliabideen proposatzea eta bizikide-

tasuna errazteko jardueren, lekuen eta denboraldien sustapena.

Plana koordinatzeko antolamendu egitura dago. Bizikidetasunaren Aholkularitzak eta Segimendu Batzordeak osatuko dute. Bi organoetatik egitura eta funtzioak aginduko dira.

Haur, Lehen eta Bigarren Hezkuntzako zentroek 2005-2006. ikasturterako bizikidetasunerako plan propioa egin behar dute. Bizikidetasunerako plan horrek bizikidetasunaren aholkularitza izango du, eta horren inguruko osaera eta funtzioak aipatu beharko dira. Tratu txarren egoerak aurreikusteko neurri beharrezkoak eta eskola esparruan hauek konpontzeko bake mekanismoak izango ditu; zentroko eta irakaslegoko Eskola Kontseiluko proposamenak bilduko ditu; irakasleen eta familien prestakuntzari lehentasunezko erantzuna emango dio. Gainera, irakasleak, ikasleak, familiak eta, orokorrean, gizartea sentikor bihurtzeko kanpainak egingo ditu, irakasleen prestakuntzaren edukiera espezifikoak seinalatuko ditu, gatazken tratamenduetako zuzendari eta ikuskari izateko prestakuntza emango du. Tutoretzaren eta orientatzearen egite planak bizikidetasuna eta gatazken bake konpontzea ere sustatuko ditu.

Segimendu Batzordeak plana ebaluatuko du eta hiru hilabetekoan behin eta ikasturte amaieran txostenak egingo ditu.

Ebazpenak, orientazio gisa, interbentzio eskaeren aurrean jokabide gida definitzen du.

Era berean, zentroko bizikidetasunerako plana egiteko orientazioak ematen dira. Hori 2005-2006. ikasturtean zehar egin beharko da eta zentroko urteko programazioan bilduko da. Plana osatzen duten elementuak identifikatzen dira. Haien artean, zentroko ezaugarriak, helburuak, jarduera beharrezkoak, jokatze prozedura, zabaltzeko mekanismoa, urteko ebaluazioa prozesua eta zentroko urteko memorian bilduko diren hobetzeko proposamenak. Ebaluatu behar diren arloak aipatzen dira.